

BUITENLAND

Back to basics...

Wat heeft België nu precies geschraapt?

Reeds in de eerste uren na haar aantreden, op 12 juli 2003, keurde de nieuwe Belgische regering – de vorige werd geplaagd door politiek geïnspireerde klachten op basis van de Belgische Genocidewet van 16 juni 1993 – een voorontwerp van wet goed dat afrekent met de wet van 1993, zoals gewijzigd in 1999 en recent nog in april 2003, en meteen dus ook met het principe van universele rechtsmacht voor ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht.

Met de nieuwste wetwijziging blijven dergelijke schendingen weliswaar strafbaar (de strafbaarstellingen terzake worden ingeschreven in het Strafwetboek) en bovendien worden nu traditionele aanknopingspunten voor extraterritoriale jurisdictie gebruikt, zoals het actief en passief personaliteitsbeginsel. Deze laatste twee hebben betrekking op de situatie dat de vermoedelijke dader de Belgische nationaliteit heeft, respectievelijk dat het slachtoffer een Belg is. In de titel van het Wetboek van strafvordering die de gemeenschappelijke bepalingen inzake extraterritoriale rechtsmacht bevat, wordt de toepassing van het actief personaliteitsbeginsel zelfs uitgebreid van Belgische verdachten tot buitenlandse verdachten met hoofdblijfplaats in België. Voor ernstige schendingen van het internationaal recht geldt bovendien de traditionele vereiste van dubbele incriminatie niet, blijft de klacht met burgerlijke partijstelling mogelijk en is de mogelijkheid om te vervolgen niet afhankelijk van een klacht

van het buitenlandse slachtoffer of diens familie of van een officieel bericht van de vreemde overheid.

De toepassing van het actief personaliteitsbeginsel voor genocide, misdaden tegen de menselijkheid of oorlogsmisdaden is met andere woorden absoluut. Ook omgekeerd, wat het passief personaliteitsbeginsel betreft, wordt een verruiming doorgevoerd. Niet alleen wanneer Belgen slachtoffer zijn geworden van een ernstige schending van het internationaal humanitair recht, maar tevens wanneer buitenlandse slachtoffers op het moment van dergelijke feiten sedert minstens drie jaar in België hun gewoontelijke en regelmatige verblijfplaats hadden, worden de Belgische rechtbanken bevoegd.

Maar: om louter politiek geïnspireerde klachten met burgerlijke partijstelling tegen te gaan die manifest ongegrond zijn of niet aan de voorwaarden van de wet voldoen, is nu bepaald dat alleen het OM – met name de federale procureur, die voor bedoelde zaken meteen ook het exclusieve vervolgingsrecht en een niet-toetsbaar sepotrecht krijgt – de strafvordering aanhangig kan maken. Wel móét de federale procureur vervolging instellen wanneer hij een eenvoudige klacht inzake ernstige schendingen van het internationaal recht ontvangt die niet manifest ongegrond of niet-ontvankelijk is, tenzij de vermoede dader onderdaan is van een democratisch land waarvan België kennelijk het rechtssysteem vertrouwt.

Voor feiten gepleegd in of verdachten uit EU-, NAVO-landen of landen die tot de Raad van Europa behoren (en dus het EVRM hebben onderschre-

ven) dan wel partij zijn bij de belangrijkste rechtshulpverdragen in strafzaken die op het niveau van deze laatste club zijn afgesloten, gaat de nieuwe wet er met andere woorden vanuit dat een toepassing van het passief personaliteitsbeginsel – intrinsiek een uiting van wantrouwen ten aanzien van pleeg- of onderdaanland – niet nodig is. Op zich is dergelijke rechtlijnige *a priori*-vertrouwenskeuze politiek gezien verantwoord, en veruit verkieslijk boven scenario's waarin ongebreidelde immuniteiten aan onderdanen van bepaalde landen zouden worden toegekend voor allerlei misdrijven of een 'politiek' filter de heikele zaken zou kunnen wegwerken. Wel blijft het gemeenschappelijke passief personaliteitsbeginsel onverkort gelden, mét mogelijkheid van burgerlijke partijstelling. Wanneer Belgen met andere woorden in het buitenland slachtoffer worden van ernstige gemeenschappelijke misdrijven, zoals moord of verkrachting, blijft er steeds een stok achter de deur, óók wanneer de verdachte onderdaan is van een 'bevriend' land.

Gedaan met symboolwetgeving dus. Tijd voor bescheidenheid, en voor een realistischer buitenlands beleid. Pijnlijk alleen dat de knieval voor de VS en andere 'beviende' landen zo diep moest gaan. Een tijdiger bijsturing van de aanvankelijke – goedbedoelde – wet, door eerder in te binden inzake universele rechtsmachtaanspraken, had dit kunnen verhinderen.

(prof. dr. Gert Vermeulen, hoogleraar Strafrecht Universiteit Gent)

Eerlijkheid tegenover bedrijfsvoering in de UK?

Bankier Derek Higgs

Op dezelfde dag dat de commissie-Tabaksblatt haar concept voor een Nederlandse Corporate Governance Code presenteerde, 1 juli jongstleden, had in het Verenigd Koninkrijk de herziene *Combined Code; Principles of Good Corporate Governance and*

Code of Best Practice in werking moeten treden. In deze herziene *Combined Code* waren de wijzigingen opgenomen zoals die werden voorgesteld door de bankier Derek Higgs, in zijn in januari gepresenteerde rapport over de rol en effectiviteit van onafhankelijke *directors*, en door Sir Robert Smith, in zijn eveneens in

januari gepubliceerde rapport met aanbevelingen aangaande *audit committees*.

De voorgestelde wijzigingen hebben in het Engelse bedrijfsleven echter nogal wat stof doen opwaaien en de voor de tekst van de *Combined Code* verantwoordelijke Financial Reporting Council (FRC) heeft

besloten de regels enigszins te verzachten. Op de dag dat dit *Advocaatenblad* naar de pers ging had de FRC de definitieve tekst nog niet vastgesteld. De uitkomst van deze discussie is van zeer groot belang voor Engelse bedrijven die in Londen genoteerd zijn, omdat via de *Listing Rules* de *Combined Code* op hen van

Turkse advocaat vrijgesproken

Via mr. Hans Gaasbeek bereikte ons het bericht van het FrauenRechtBüro tegen seksuele Folter (Berlijn) dat de Turkse advocaat Eren Keskin op 6 juni jongstleden is vrijgesproken. Zij werd

beschuldigd van het 'beledigen van de strijdkrachten' na een gesprek met de toenmalige Duitse Minister van Justitie in juni 2001. Keskin zei dat de Nationale Veiligheidsraad en het leger in Turkije de dienst uitmaken, hoewel het land officieel een parlementaire democratie is. Keskin zei eveneens dat zij deze uitspraken, ondanks het risico gearresteerd te worden, ook in de toekomst niet zou schuwen, omdat ze de waarheid behelzen.

Vanwege deze uitlatingen werd Eren Keskin, samen met de uitgever en een redacteur van een tijdschrift dat over het gesprek bericht had, door de Turkse overheid aangeklaagd wegens 'belediging en minachting van de militaire strijdkrachten'. Het proces tegen Keskin begon in juli 2002. Op de zitting van 6 juni jongstleden werden de verdachten vrijgesproken, terwijl alle betrokkenen hadden gerekend op een veroordeling. De kans wordt echter groot geacht dat het OM in beroep zal gaan.

Eren Keskin is voorzitter van de afdeling Istanboel van de Turkse mensenrechtenorganisatie IHD en een van de oprichters van een rechtsbijstandsproject voor vrouwen die in hechtenis seksueel mishandeld zijn. Ze is verschillende keren aangeklaagd vanwege haar activiteiten, en meerdere keren bedreigd. In 1995 heeft Keskin een halfjaar gevangen gezeten. Amnesty International schrijft over Turkije: '[er] schittert' nog steeds het hele spectrum aan mensenrechtenschendingen: marteling en mishandeling, buitengerechtelijke executies, beknutting van de vrijheid van meningsuiting, gevangenzetten van gewetensbezwaarden en 'verdwijningen'.

Voor meer informatie over de Stichting Advocaten voor Advocaten kunt u contact opnemen met de secretaris Mr. Mirjam Siesling, p/a Janskerkhof 16, 3512 BM Utrecht, tel.: 030-253 71 21, fax: 030-253 70 28, M.Siesling@law.uu.nl

toepassing zijn verklaard.

Wat is die *Combined Code*? De *Combined Code* is een gedragscode die in 1998 is samengesteld op basis van drie verschillende commissie-rapporten. Van die drie wordt vooral het Cadbury-rapport gezien als internationaal pionierswerk op corporate governance-gebied, een rapport ook waarop de andere commissies konden voortborduren. Na een aantal spraakmakende financiële schandalen probeerde Sir Adrian Cadbury, de voormalige voorzitter van de gelijknamige chocoladefabriek, in 1992 met zijn rapport de standaard te verhogen voor corporate governance en het vertrouwen in de financiële verslaggeving en controle te herwinnen door de verantwoordelijkheden van de verschillende spelers (met name de leden van de *board* en de accountants bij genoteerde vennootschappen) duidelijk vast te leggen. Alhoewel de in het Cadbury-rapport neergelegde aanbevelingen geen dwingend karakter hadden, werd in het rapport voorgesteld in Londen genoteerde bedrijven in de *Listing Rules* te verplichten om in hun jaarverslag te bevestigen dat ze aan de code voldoen, of uit te leggen waarom niet. Het beginsel van *comply or explain* werd later daadwerkelijk in de *Listing Rules* overgenomen. In 1996 nam overigens ook de Nederlandse commissie-Peters het 'pas toe of leg uit'-beginsel over. Hieraan werd destijds echter geen sanctie verbonden, waardoor het beginsel in Nederland veelal niet werd nageleefd. De commissie-Tabaksblatt beveelt nu aan om de 'pas toe of leg uit'-verplichting voor beursgenoteerde vennootschappen wettelijk vast te leggen in Boek 2 BW.

Inmiddels leidden de recente internationale bedrijfsschandalen ook in

Engeland tot herbezinning op de corporate governance-regels, uitmondend in de door Higgs en Smith voorgestelde wijzigingen in de *Combined Code*. Die voorstellen ontvingen echter veel kritiek uit het Britse bedrijfsleven, en de FRC lijkt hiernaar geluisterd te hebben. Onder de spraakmakende voorstellen, die naar verluidt in de uiteindelijke *Combined Code* afgezwakt zullen worden, bevindt zich het plan om de voorzitter van de *board* te verbieden zitting te nemen in de *audit committee* en het voorstel om de zittingsduur van de onafhankelijke leden van de *board* als regel te beperken tot twee termijnen van drie jaar. Een voorstel dat ten minste de helft van de *board* uit onafhankelijke leden moet bestaan, blijft waarschijnlijk wel overeind.

Hoe de uiteindelijke tekst ook komt te luiden, er is in Engeland in elk geval nog veel corporate governance missiewerk te doen: uit een door Unisys uitgevoerd onderzoek bleek eerder deze maand dat 28% van de ondervraagde Britse technologie- en financieel directeuren van mening is dat volledige eerlijkheid tegenstrijdig is met een goede bedrijfsvoering.

(Alexander Kaarls,
advocaat te Londen)

Het Higgs-rapport is in zijn geheel te vinden op:

http://www.dti.gov.uk/cld/non_exec_review/pdfs/higgsreport.pdf

Het Smith-rapport is in zijn geheel te vinden op:

<http://www.frc.org.uk/publications/content/ACReport.pdf>

MENSENRECHTEN ZIJN VROUWELIJK
HUN SCHENDINGEN MANNELIJK.